

Armand Vidal

ANY I

OCTUBRE 1928

N.º 10

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA

SVMARI

L'espontaneïtat de la nostra dansa, per Jotabé.—Els nostres compositors;

Retrats: Pere Rigau «El Barretó», per Ernest Albert i Galter.

Programa de les sardanes que s'executaran el present mes.

La Sardana gran, per Carles Grandó. — Un

«rapport» lingüístic.— La Sardana i la

Ràdio.—Les sardanes i la moda,

per Lola Cos Roget.

Noticiari.

FIGVERES

EN
EL
RAM
DE LA
ELEGANCIA
MASCULINA
DIR

PUIG-PARIS

ES
DIR-HO
TOT

ANTIGA CASA

Fills de Josep Massot

Fundada l'any 1850

*ÉS LA PREFERIDA DE LES
SENYORES ELEGANTS*

PER LA SEVA ORIGINALITAT.
PEL SEU BON GUST.
PELS SEUS IMMILLORABLES GÉNERES.
PELS PREUS VERITABLEMENT REDUITS

PLAÇA CONSTITUCIÓ, 25 i 26

FIGUERES

RESERVAT
PER A LA

CASA VARELA

PERELADA, 5
FIGUERES

EMPORIVM

CAFÉ-BAR

D'EN NARCIS ROGET

.....

EMPLAÇAT EN EL MÉS BELL LLOC
DE LA RAMBLA DE FIGUERES

TELÉFON NÚM. 167

EN LA ESPLÉNDIDA TERRASSA
HI FRUIREU LES MILLORS HORES
DE PLACIDESA

BON CAFÉ — APERITIUS I LICORS
DE GRAN MARCA — REFRESCOS DE
TOTES CLASSES — «SANDWICHES»
OLIVES FARCIDES, ETC., ETC.

SERVEI ACURAT

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA DE FIGUERES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: «CASINO MENESTRAL»

L'espontaneïtat de la nostra dansa

LA nostra dansa té tanta valor artística, de la qual se'n poden dir moltes i moltes coses, que val la pena de fixar-nos-hi una mica i bé.

Tot el gest de la sardana al dansar-la, més que un detingut estudi de moviments o un seguit de passes i salts, és—pareu-hi compte si us plau,—un moviment tot espontaneïtat, una actitud ben natural en l'home.

Obrir els braços, alçar amb majestat el cap, llençarse amb alegria, agafats de les mans, a fer rotllana, és un gest que ja ens neix sobtadament i espontània així que ens trobem uns quants entusiasmats per una mateixa alegria, per un mateix plaer.

Fixeu-vos-hi, i veureu, com la majoria dels jocs infantils—jocs que tots en servem bons records, de vivor, de puresa—consisteixen a fer corredisses i saltirons formant rodona, és a dir, jugar bo i fent rotllana.

Altrament, podeu reparar com un bon nombre de danses clàssiques i altres, es basen en la forma encisadora i bella de la rotllana, com a recursos complementaris per a la seva interpretació.

Conclusions: Si la naturalitat en el gest; si l'expressió vital i reflexa de la nostra ànima, al traduir-se en gest; si el moviment, completament harmònic del nostre

cos, és l'art mateix: si en serà d'artística la sardana, la dansa de germanor nascuda del moviment sobtat, impulsiu, espontani i natural, de la joia, del sentiment i de l'emoció irradiadora de l'ànima!

Si en serà, doncs, d'artística la nostra estimada dansa si es troba tant lluny de tots els balls subjectes a passes verament difícils i a punts totalment artificials.

La sardana, doncs, podem dir-ho clarament: és una dansa artística!

Es una dansa artística pel sol fet d'ésser una dansa que compta amb un nombre immens de fervents adoradors, únicament per l'esplai de dansar-la, no hi ha cap altre lligam, ni de platxeri ni de sensualitat.

Podem pregonar-ho sense temença que és una dansa artística, ja que ens fa fruir noblement, sense impuresa i ens arriba a l'ànima.

JOTABÉ.

Els nostres compositors

Retrats

Pere Rigau. «El Barretó»

ANOMENEU simplement En Pere Rigau, i molta gent arroncen les espatlles i no saben de qui es tracta; de cop sobte no hi cauen. «No ho sabeu?» Perquè no els prenguin per indocumentats poden arribar a dir: «Rigau? Rigau? Amb aquest mateix nom jo havia conegut un barber de Gahuses, un matalasser de Casavells, i, sense anar tan lluny, el mateix didot s'en deia.» Evidentment, no; no és pas aquest. Només heu d'afegir-hi aquest senzill motiu: - Parlo d'«El Barretó». - Ah! Tanmateix ens hem entés, una esquenada i no en parlem més. Qui més qui menys, tothom el tractava de tu i havien menjat la carn d'olla en el mateix plat.

«El Barretó» era l'home de l'orgue; el músic més entrolat, sentencios i trebinell que es

coneixia. En Pep Ventura era el pre-romanticisme, l'albada, el desvetllament, l'inici; «El Barretó» senyala una altra època, una època de transacció. La plenitud romàntica, la fruita verolada a mig fer, la continuïtat de la dansa perquè no s'estronqui el fil de l'aigua. Temps prometedors, ubèrrims, obsessionants. Temps de gec i calces, coll de menjar fideus i polacres baumades i ploraneres. L'esperit pren forma i l'ànima s'atapeix de nervi. Aquella gent varen començar llegint *La Renaixença* i assistint als Jocs Florals. Aleshores la sardana..... Encara es trobaven la gent a l'escò de l'hostal, i a les vetllades es contaven rondalles a la vora del foc, i els avis paraven el sol passant el rosari, i es baixava del treu missatger per agafar l'ordinari, i moltes cases tancaven la porta amb una feixina; e,

fadristera aprenia de confiter a Girona, l'hereu era a matar guatlles i la noia havia anat a cuidar l'oncle rector, que estava refredat.

En aquest ambient s'hi descabdella la vida d'En «Peret Barretó». Te un posat seriós i greu i en el fons és un humorista, un xalat, un home que us diu un acudit i us fa riure per les butxaques. Una evident contradicció del gest físic amb l'esperit de l'home. Un cabell negre, ondulat, cordillat; els pèls de la barba i del bigoti, estisorats, pentinats i ben clenxinats; una corbata escampada com un barder, i moltes vegades a mig fer recolzada sobre el muscle; uns vestits obscurs i al trau de la solapa una floreta blanca com una foia per dret de joventut. Darrera d'aquest vernís, l'home repentista i més xerinolaire del món. No deixa mai el barret. Allà on va el cotxe va el senyor i qui no l'hi agradi que no s'ho miri. Quan acostuma anar al riu a pescar amb botiró, també s'emporta el barret. És més natural això, que no pas que el deixi a sobre d'una cadira com un trasto que fés nosa. És, també, bon caçador. Caçant, però, no s'hi afeixuga pas, i no hi perd la gana, ni han d'embenar-li cap esgarrinxada. A Foixà, una colla de caçadors varen confiar-li el lloc d'honor, escopeta en ma, palplantat, frec a frec d'un passadís fressat per on s'hi escorrien tots els conills. Ell mateix s'en cansaria de matar-ne. Deixeu-lo fer! Ja poden marxar descansats! I «El Barretó» no va tirar ni un tret en tota la tarda... Estrany! Potser aquest any no s'hauran quedat a llodrigar pels pedrers... Cridem-lo? Si, si; Déu t'en donarà. En Peret ha tingut sòn, ha pensat que ja s'ho faran; s'ha ajaçat i ha quedat dormi com un soc. Els conills han passat tivats i fins com una marenga i portant un gram d'argentviu a cada cama.

Era un home optimista, enriolat, engrescador. Es troba a Barcelona, i me l'empaita un mal de queixal que l'esquerda i l'hi fa veure la padrina; s'ha anat a tirar un moment al llit a veure si l'hi passa; per comptes de gemegar s'ha posat a cantar: «Què n'hi donarem al noi de la mare...» Veureu. Ell té mal de queixal. Entesos? Tant li fa saltar com córrer. Què s'ha de fer? Tirar el cap per les parets? No; és clar que no. Cantem? Ja està dit: Cantem!

Anava a tots els pobles, el coneixia tothom, era bo de convidar-lo per passar-hi uns moments de bonança i bona anyada. El temperament de «El Barretó» no coneixia les males anyades. Hi ha sempre unes horasses al poble que no hi ha sardanes, ni ball de vetlla i la processó estones ha que és a dintre. La teca ha anat molt bé i és necessari distreure la digestió. Distreure? I com! Al cafè no permeten pas, avui, fer la manilla i el «tresillo». En un dia de festa major, el temps s'ha de matar més refinadament, un hom s'ha d'entretenir anant-lo matant a pessics, amb un xic d'humor i de greix. A taula hi ha hagut

«platillo»... Tant se val! I doncs, què farem? És ara, quan ha comparegut «El Barretó» amb un instrument que toca tot sol. L'hi dona corda, i d'aquell tarut en surten veus d'àngels i música celestial. És el gramòfon. És bonic, - com hi ha món! - i n'hi ha per a llogar-hi cadires. La mainada hi bada i hi posa uns ulls com unes taronges i la boca ben oberta; els jaios es reviscolen i s'han tret el rovell de les cames amb paper de vidre; el noi gran ha anat a casa hi ha dit a la jove: «Cuita uns moments! No t'ho deixis perdre. L'avi de Câl Xeto que és mig aire ferit i pateix de poagre també hi era... Mig poble, ben bé mig poble! Ho ha dut «El Barretó»! Ella s'en fa creus. «Bojot! Si?»

És cert. «El Barretó» per fer la festa completa no els deixa tocar de peus a terra, i els hi omplirà el cap de música, i els reventarà de tanta ballaruga, i el riure anirà a mitges, perquè la suor i els ulls de poll no els deixaran viure. **Maco!**

Nat a Torroella de Montgrí, és el temperament musical més formidable que ha produït l'Empordà; és músic de naixement; millor dit, neix músic. L'inspiració d'«El Barretó», és àgil, falaguera, pessigollant, eternidora i agafadissa, i va acompanyada d'una melodia... - no em feu dir un disbarat! - la melodia més noble, més vívida i intel·ligent que fins avui ha amanyagat el pàmpol de les meves orelles. «El Barretó» és la tradició empordanesa, és l'animeta musical d'un Empordà enyorat, fantàstic, rampellut, un Empordà de malalt ben peixat i caramellaire. L'anomenada d'«El Barretó» abassega tot l'Empordà del Mig, l'Empordà de la migranya, de la ruralia disciplinada, el pairalisme, l'escriptura de gràcia i el cens enfilèutic, l'escamoteig i la lupinada. Podríem dir que és la mateixa corrent del Ter, agafant de banda a banda un grapat de pobles, un parell de llençols de terra que tinguin, a tot estirar, dos hores de rodalia a pas de peixater.

«El Barretó» va ésser el peregrí de l'Empordà; les festes majors venien a ésser les romeries de la devoció fadrina. I a dotze anys «El Barretó» ja anava de tronc amb «Els Montgrins». I a setze ja era director. Quin ingeni, quina traça! Quin home, rellamp! Fantàstic, imaginatiu, és el cas més fecund dels compositors catalans. Va morir jovenàs, quan prometia més, als 46 anys - malaguanyat! - i en el seu arxiu s'hi varen trobar cinc centes sardanes... I tan oblidat! Tan desconegut! La novella generació no el coneix; no coneguent-lo, és clar, no el poden estimar. Jo us asseguro que dintre l'immen-a producció de «El Barretó» hi ha sardanes que no tenen parió, que bleixarien d'emoció i enllaçarien l'Empordà, el cel i el mar en un tríptic d'elogi, de gaudi i d'amor, i caurieu de genolls si tinguessiu un esperit treballat i una ànima de poeta. «El Barretó» era un músic, un gran músic, que sentia

la música, i més encara, la feia sentir....

De veritat que no en recordeu cap? El nom ja en feia la cosa. «Bola de neu», i ja us sembla veure aquella balassa gebrada i sòlida al mig d'un mantell d'armí. Una bola que l'hi han posat un cap gros, un tarot vell i una escombra. Oiu la sardana, i veieu la neu com cau, us venen esgarrifances de fred i una fal·lera boja de pastar la neu entre mans. «El plor d'un àngel», cant fristoi, ombrívol, melangiós: l'àngel plora, amb veu de tenor, i essent sentimentals també us heu d'eixugar les llàgrimes. «Aire, aire!» sardana joganera, emmainadada; un aire, un bri d'aire que us fa riure i brincar com una criatura que li acabin de comprar unes sabatetes noves. «L'Arc de Sant Martí», bonica, enjoiada, descriptiva; la terra encara és molla i ja obireu els colors de l'arc com la pela d'una tallada de síndria, quatre parracs de núvols i el tràmpol de vent que asserena el blau. «El Barretó» en aquesta sardana s'explica tan bé, que diu i narra les coses com un periodista excel·lent, donant al periodisme una nova modalitat de lucidesa i de darrer crit: el periodisme musical.

Executant, era tan hàbil i tan destre en el maneig del tamborí i del flabiol, que ningú no ha pogut, ni remotament, imitar-lo. Tocava el tamborí amb una gràcia única; damunt la badana hi posava una peça de cinc cèntims i la feia ballar i capbuçar com un saltimbanqui, sense deixar-la caure a terra, per més trucs i cops que hagués de donar al tamborí, tot hi anant executant la sardana i acomboiant-hi un repicament ple d'entredons i de calats artístics que donava gust de badar.

Amb el flabiol era un mestre, un mestre traçut i enginyós; ja li podien anar al darrera amb un flabiol sonant; el seu flabiol era el millor. Per a trobar-hi una semblança hauríem de recórrer al temps bíblic, a aquells màgics que tocant el flabiol feien ballar les serps davant dels ulls del Faraó. Donava bó d'oïr-lo, amb el flabiol als llabis, tocant «Tot fent lo niu», imitant les cantúries del rossinyol... Aquella sardana la va tocar ell i prou. Mai més ningú s'ha vist amb pit per emprendre-la. El flabiol d'«El Barretó» era la gàbia d'or del rossinyolet que Déu li havia donat. Un rossinyolet ple d'un virtuosisme candent i sentimental, una vena de la gran manifestació artística que amagatzemava dintre seu. La música era empeltada a la seva ànima. Produïa abundantment, a doll, a raig de boca de drac. L'inspiració li rajava, el deixava farcit amarat de tant d'esplet, de tanta fecúndia, a cor que vols cor que desitges...

Li plavia escriure fins a altes hores de la matinada; el silenci de la nit li imposava una febre lleugera, una pal·lidesa morada, una entresuor d'angoixa, d'extremitud neguifosa. Saltaven les notes fugaces i saltirones i n'eixia aquell cant que feia frisar les despulles del

poblet abúlic, gris i silent, un cant que feia frontollar les pedres velles i encenia les cares brunes i posava una ditada de pols de pebre a la sang, un pebre que garolava la pell com els rentells dels aigua-moixos...

Una il·lusió: la seva llar. Una vila estimada: Torroella. Un bocí per a assedegar el mendicaire abrusat: l'ossamenta de pedra del Montgrí. I després, recloure's a dintre les quatre parets intel·lectuals amb un prodigi de llum que li entelava la vista... La voluntat li pujava als ulls; guaitava profundament, movia el cap resolut i deia lacònicament als companys d'orquestra: Anem-hi? - Si; anem-hi. I tots s'aixecaven per anar a començar.

Dintre la seva vida, dintre la seva música, no hi ha aridesa ni escorrialles, ni deixies; tot és tendre, tot és jove, tot és so de riulla gojosa... ufanor, brancam, ombra d'un místic que pateix d'amorettes. Digueu! No és pas bonic això?

Sobre la taula del cafè parlant amb els amics, conversejant, riguent, «El Barretó» demanava paper i ploma i feia una sardana per a poder-la ja estrenar aquella tarda quan sortissin de trisagi. En una paraula: facilitat. Una vegada el músic de «Els Montgrins» que s'encarregava de la cartera de les solfes, no va pensar d'emportar-se els papers de música religiosa per cantar l'ofici. Res, una hora «fonta» tothom la pot tenir. Quan no es pot no es pena. Però havent-hi «El Barretó» tot té adob. En un dir Jesús ha posat un vestit nou a les Ave Maries, als Pare Nostres i a la Glòria; aquell dia, des del cor de l'església varen baixar els àngels i els serafins batent les ales. Poseïa una memòria descomunal, una precocitat de fòsfor; tot ho tocava de cor sense tenir mai les solfes clavades davant del nas. Era un diletant, un trovador, un anacoreta de la música. Va organitzar un quintet d'ocarines. L'ocarina té un so de flauta amb sordina; una carbassa buida i petita que us la poseu a la butxaca com aquell qui va a reclamar tòrtors. I bé. Hi havia a més d'«El Barretó», «El Ros» i En Forcada que eren els tiples d'«Els Montgrins», En Pepet Pagès, d'Ultramort i En Josep Fort, de Foixà. Aquests dos darrers, bons propietaris i bons hereus. Diguem entre parèntesi que En Fort, que és ple de salut i actual i benemèrit director de l'Orfeó Celranenc, és un dels homes més inquietos i enamorats de la música; un home que ha viscut tot el moviment artístic i musical de l'Empordà i que no sap pas fer un quart de camí sense portar una cançó al cor i un acudit a la boca. Tanquem el parèntesi. El quintet de ocarines era una institució molt enraonada i seriosa; eren «amateurs» i ells mateixos es pagaven el viatge; tocaven de franc; pura afició i amor a l'art; la barrila era una addició que anava a consciència i a gust del consumidor. Varen engrescar un ball al castell de Foixà amb molt d'èxit i varen arribar a tenir lloguers a Torroella

de Montgrí i a Pont de Molins. El negoci marxava bé perquè ho feien baratet i amb els mateixos tractes de sempre: a no pagar res.

Són aquests uns aspectes trascendentals de la vida íntima d'«El Barretó»; «El Barretó» en funcions post-professionals o circum-professionals, «El Barretó» que ja ha fet la feina i ha deixat d'ésser per unes hores aquell home rígid que mena l'orquestra. Una nova taleia va fer que «El Barretó» toqués totes les tecles i no sabés com girar-se de feina. Corre pels pobles a fer comèdies. I ell vol sempre el paper de gran home, el «rol» de l'heroi immortal o del savià venerat. Varen anar a Cervià de Ter a fer «El Seti de Girona». Ja no s'ha pas de dir, ni s'ha de preguntar. «El Barretó» fa de General Alvarez. I perquè no hi manqui res ha sortit a l'escenari muntat a dalt d'un cavall de debó, que s'hi veu apurat per a fer-lo estar quiet, La faixa, el sabre, les polaines... Tothom s'ha fet càrrec que era la mateixa estampa del General Alvarez. Clavat! Res més cert, però, que cap d'aquells pagesos que feien d'espectadors, havien oït mai parlar d'aquest gloriós General.

Si seguís escrivent l'anecdotari d'«El Barretó» en faria un llibre. Jo he volgut fer-lo conèixer -ja mort- per retre-li un homenatge d'estima i admiració. Perquè hi hagi la pruija de conèixer-lo el desig de treure la pols de la seva obra per a tornar a admirar al primer músic de l'Empordà que ja va néixer músic. Enaltiu i dignifiqueu la seva memòria. No l'arreconeu! No el volgueu desconèixer!

Jo ja he complert la meva obligació i us l'he presentat. Ara, vosaltres mateixos. No vull pas, però, que em digueu: - Moltes gràcies; perquè jo us podria molt ben respondre: - No hi ha de què...

ERNEST ALBERT i GALTER

Per el número vinent:

Amè, substanciós, delicat i llaminer

Retrat: Josep Vicens "El Xaxo"

per ERNEST ALBERT i GALTER

MES D'OCTUBRE

PROGRAMA

Dissabte dia 6 :: Nit a les 10

A L'ESTATGE (Casino Menestral)

GRATITUD (estrena)	SADERRA
ESPERANÇA	TOLDRÁ
LA PENYA TOSSUDA	ROSSELL-GUASCH
MATINADA	GARRETA
AI, QUINES NOIES!	PEP VENTURA
TOT JUGANT	SANS

Cobla: LA PRINCIPAL de Cassà de la Selva

AUDICIÓ XXVIII

Divendres, 26 :: Nit a les 10

A L'ESTATGE (Casino Menestral)

CANÇÓ DE FESTA	BONATERRA
A LA PLAÇA	MORERA
LA BOLA DE NEU	RIGAU
A PLENA LLUM	GRATACÓS
LA FESTA DE LA ESCALA	MERCADER
CANÇÓ NOVELLA	VALLESPÍR

Cobla: ANTIGA PEP

AUDICIÓ XXIX

La sardana gran

MÚSICA DEL MESTRE MORERA

*Quin bonic somni d'ales blaves
llarg de marina arrenca el vol,
mentre s'arrima per les graves
de blanques veles l'ample estol!*

*Pel mar català, agermanades,
les terres van-se-hi desvetllant
en clar despertar de sardanes,
l'una a l'altra encadenant,
i totes les onades rejuntant-se
relliguen els arenys germans,
i el somni desplegat, com dansa,
ala a ponent, ala a llevant.*

*De València arran de Provença,
per l'Arger, Mallorca i Aragó,
punteja la cadena immensa...
I Sant Martí ditxís ampara
tots els fills de Terra-Mare,
del trono blanc del Canigó.*

*L'ombra d'acer del rei En Jaume
ha semblat que al mig es drecés,
murmurejant, somniant: "Plau-me
que, essent mos fills, no m'oblideu més!"*

*Els cors, llavors, ballen sardana,
sostinguts per el somni blau,
i, entorn d'ells, l'atzar s'engalana
d'una blanca faixa de pau.*

*I l'alba novella embolcalla
la terra de flonja claror;
la llum que l'encercola hi balla,
balla als espills i en la mirada,
la immortal sardana enyorada
dels jorns de glòria i germanor.*

CARLES GRANDÓ

UN «RAPPORT» LINGÜÍSTIC

Heu's ací un fragment del «rapport» del professor comte Gonz, de Reynold, membre de la Societat de les Nacions, sobre la contaminació de les llengües (però no contra el saber separat). Traducció de Clara (Antwerp) i C. Varela.

La seva lectura suggerirà la permissió de poder traçar un paral·lel amb la nostra dansa. Ço serà: la intromissió de passos de balls exòtics en la nostra sardana faria la seva decadència tard o d'hora. Amb aixó no es vol dir, però, que qui li plagui la dansa en general no hagi de dansar aquells balls exòtics. Si us plauen, apreneu-los. Però apreneu de ballar amb la propietat que cal la nostra dansa.

R&D.

LA confusió de les llengües, com tota corrupció en la parla és signe de decadència. És al mateix temps l'efecte i la causa de decadència. Efecte primerament, perquè presuposa ociositat, confusió en les ments; també causa perquè augmenta sempre en les mateixes ments aquesta ociositat i confusió.

Aquest estat indica primerament una idea falsa del progrés. El progrés postula un reforç de valors existents o la creació de nous valors. Però quan algún medi social evoluciona de manera que no sap quina es la seva llengua materna, quan s'acostuma d'expressar incorrectament o només aproximadament en dues llengües diferents, llavors no és progrés sinó regrés; aixó no és reforç sinó afebliment de la cultura intel·lectual - prova doncs que els conceptes mateixos sobre progrés i cultura s'obscureixen, es falsegen.

El perill és innegable. És més considerable del que hom en general es pensa. Car si les idees de progrés i cultura les girem tan sols en un punt, el de la llengua, hom ha de suposar que també risquem de confondre en altres dominis, com en els costums, en la política, i finalment en la mateixa tècnica. Doncs el medi en el seu conjunt sofrirà les conseqüències en tota la seva vida social. Una mica de macat podreix tot el fruit.

Indubtablement tots els meus lectors concordaran - en relació al tema que

tracto no separar aquí la idea del progrés de l'idea de la cultura Ara bé, la cultura, la educació, sigui en el domini que es vulgui, té com a camí de cultivació la llengua, la llengua materna.

Si de la vostra infantesa oïu i parleu només una llengua corrompuda, estareu en el camí de l'incultura: mai no sereu un home veritablement culte dins la civilització. De fet hom no podria concebir cap civilització sense la precisió de la llengua.

Si parleu una llengua que no sigui exacta ni distingible, embarassada d'expressions estrangeres; més mal encara, barrejant mots i idiotismes de dues llengües totalment allunyades en el seu caràcter i geni, és evident que el sentit i el valor dels mots se us escaparan; ja no sabreu el que representa o quin valor tenen les coses que els mots expressen, perquè uns i altres són inseparables. Amb els mots definim, concretem la cosa, la idea; els donem el seu contorn, els seus límits: en sortim de ço confós, de ço imprecís, de ço indeterminat. El vocabulari es la crida del món, la classificació dels valors. La sintaxi és psicologia. Doncs bé, no existeix en cap llengua sinònims d'un sentit estricte, aixó és, mots que es puguin cobrir per altres mots sense modificar gens la seva significació o valor.

Ara bé, vegeu la conseqüència èfica a la qual arribaríem finalment: si hom

no sap exactament què significa per exemple els mots justícia, o llibertat, o poble, aleshores en la pràctica, en la vida política i social, com se sabrà el que és poble, llibertat, justícia? D'això en pot néixer perturbacions i un cert anarquisme, car l'anarquisme comença en la ment abans de revelar-se pels fets. Rellegiu amb la ment tranquil·la aquelles frases estereotipades amb les quals hom nodreix els electors, les quals frases no tinguin, gramaticalment parlant, cap seriosa significació; penseu al mateix temps amb l'abundància de

lleis mal fetes, de prescripcions mal redactades, fonts d'injustícies, de processos, els quals creixen precisament per la seva imprecisió: comprendreu que no exagero gens.

Quan en la vida de cada dia i en un medi no aristòcrata o intel·lectual dues llengües es penetren o contaminen entre sí hom observa el fet que això passa sempre amb els seus elements més grossers... I és d'aquesta manera que se rebaixen, i contribueixen a la caiguda del nivell moral...*

LA SARDANA i LA RÀDIO

ELS programes de la ràdio són i seran sempre discutits i criticats, especialment pels ràdio-oients que no hi contribueixen, perquè és molt difícil de donar satisfacció a tots i cada un del sense fi de gustos diferents que tenim els homes. Però hi ha un número en aquests programes, que té, per excepció, l'aplaudiment de tothom, i és la audició de sardanes.

Potser ho farà que l'airoso música de la nostra dansa agrada a tothom, potser que fins els aparells més dolents la reproduïen força bé, el fet és que tothom espera amb afany les nits que hi ha audició de sardanes i molts són els que han adoptat el costum de ballar en la intimitat de la llar la dansa que més aviat s'adiu amb els amples espais i l'esclat del sol.

I molts que abans amb prou feines coneixien la sardana, que s'abstenien d'anar a les audicions públiques per considerar-les com un vulgar ball de barriada o un número de festa major, ara l'escolten amb gust i senten el desig de veure-la ballar i fins de ballar-la ells mateixos, que abans potser sols conei-

xien les danses bàrbares que ens arriben de la Nigrícia passant pels pobles més *civilitzats*.

I si abans la sardana restava confinada a les terres catalanes, sense l'expansió de què era mereixedora, ara, gràcies a les ones, que no coneixen fronteres, ha estat duta a orelles llunyanes que l'han escoltat amb força agrat, segons ho mostren les lletres rebudes de diferents llocs de l'estranger i l'interès que alguns mestres de la música vénen demostrant devers la sardana i els seus típics instruments.

La sardana agermana els balladors en una roda unànime, però transmesa per la ràdio agermana tots els que l'escolten, milers i milers de persones de diverses nacions, races i llengües, en una mateixa emoció i un mateix sentiment d'admiració i de goig.

És ara, quan la ràdio la transmet a tots els pobles que

...els pobles diran:

«La Sardana es la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan.»

(De la revista «Ràdio Lot».)

LES SARDANES i LA MODA

DIES passats el subtil cronista de *La Publicitat*, M. Brunet, escrivia sota el títol «La moda a l'Alt Empordà» unes consideracions tot ple falagueres per a les noies empordaneses. I si bé estem acostumades a rebre bon tractament en l'opinió dels forasters, cal fer constar que aquesta vegada en llegir a les planes de l'esmentat diari, allò de què «l'Alt Empordà és el nostre saló de la moda» ço és el saló de la moda a Catalunya, la satisfacció femenina ha arribat a un grau elevat.

I com a figuerenca em vull permetre, tot regraciant amablement la galania del Sr. Brunet, fer alguns comentaris que arran del seu article i tot passejant per la Rambla se m'han ocorregut.

Que les nostres conciutadanes vesteixin bé, ho atribueix el cronista a ésser Figueres una ciutat de pas, una població de frontera. Aquí, estem acostumats que fins dels defectes se'n dongui la culpa al veïnatge, i com degut al nostre tarannà encara que no ens ho creiem gaire, ho deixem dir, bé és just que ara que es tracta d'una gràcia no creiem excessivament regaters. En tot ço que poguem anar dient després, encara que ho sembli, consti que no contradim l'influència de la frontera.

A Figueres les noies que donen el to a la nostra Rambla, que és com si diguéssim a la ciutat tota, no són certament les clientes d'un Poiret o d'un Worth-Son; com arreu les abelles feineres; modistetes cosidores d'ímfim jornal...

Això darrer no deixa d'ésser un motiu per a què de tant en tant, alguna d'aquelles persones que arrosseguen tota la

vida el malhumor d'una fracassada vocació de moralistes, incrèdules fins davant els miracles de la joventut i la gràcia, cerquin una explicació pecaminosa a l'atractivola manera de vestir de les donzelles.

Llavors no ens queda altre remei que aconsellar-les d'apropar-se a elles, per a rebre la confiança dels inimaginables trucs per els quals passen aquests vestits xamosos, que els hi donen fama arreu, de dones que saben ben vestir i han de quedar convençudes, de que el capital que destinen a abillar-se, és irrisori en relació amb el magnífic partit que en saben treure.

Però quin és, doncs, el secret de aquest particularíssim renom de dones ben vestides que han guanyat?

El tipus dominant de l'empordanesa és el d'una talla mitjana, discretament proporcionada que pot vestir-se sense la limitadora preocupació, del què pot engruixir-la i del què pot aprimar-la, del què pot fer-la semblar massa alta, o massa baixa. Això és un avantatge, sols un avantatge, però. La veritable clau de l'enigma, està en que l'empordanesa és sardanista, racialment sardanista. No cal riure massa! Jo sempre m'he permès creure que això pot tenir una gran influència en el vestir. Si des de les planes d'una revista de modes fos escoltada la meua veu, alligona per l'experiència, jo diria a les damisel·les:

No accepteu mai definitivament un model sense abans haver-lo fet passar per la prova de la sardana.

Cal remarcar com un vestit disgraciós sotmés al ritme de la nostra dansa, esdevé abominable. En canvi un vestit

elegant en el sentit que d'etern té aquest mot, converteix la bona dansaire en una petita meravella de gràcia i embeleix, si possible és, la dansa mateixa. Jo crec, doncs, que el secret del vestir bé de les empordaneses estriba que escolleixen sempre el model dels seus vestits amb la preocupació inseparable que no els resultin impossibles per a ballar sardanes.

Per tot un munt de circumstàncies

favorables això esdevé una gràcia, un do. No ens en podem enorgullir, però, ja que mai, com ara, la moda s'havia mostrat més respectuosa per la forma i partint d'aquest principi menys tirana i inflexible. La llibertat simplifica notablement la selecció, treient-li tot el mèrit que aquesta hagués pogut tenir en altre temps.

LOLA COS ROGET.

NOTICIARI

EN el número passat de «LA DANSA MÉS BELLA...» assabentàvem que havíem rebut un programa de la festa major de Sans, tramès pel «Foment de la Sardana», en lloc d'esmentar que era de l'Orfeó de Sans.

Que perdoni el simpàtic orfeó aquesta confusió involuntària.

ASSABENTEM que, com en altres ocasions, els actes que deuen celebrar-se a l'aire lliure es faran a l'estatge en cas de mal temps.

TALMENT com anunciàvem en el butlletí del mes passat, des del dia 4 del corrent ha estat reprès l'ensenyament gratuït de sardanes, segons detalls que exposàvem en el butlletí esmentat.

PREGUEM als socis que tinguin a bé fer alguna observació, que tendeixi a aconseguir una millor orientació per a la bona marxa de l'entitat, que s'adressin per escrit o verbalment, al C. D. on trobaran sempre un sincer acolliment.

HEM ingressat a la Caixa d'Estalvis la quantitat de pessetes 45'90 enviada per el «Foment de la Sardana» de Ripoll.

En total, sumen, ara: 2.772'45 pessetes recaptades per al monument a Pep Ventura.

CONVÉ que s'hi ha algun soci que canviï de domicili, ho faci saber d'una manera o altra, a fi d'estalviar confusions que no ajuden ni poc ni molt.

ES comença a treballar en l'organització, per a aquest hivern, de selectes concerts de sardanes. Aquests, nosaltres voldríem que esdevinguéssin de tanta normalitat com les mateixes ballades.

Confiem que així serà un altre dia.

HEM d'assabentar als nostres fomentistes, que recentment han ingressat amb nosaltres un nombre força considerable de socis. Això ens dona esperança de poder arribar aviat a la xifra de 500. Podem però ultrapassar aquesta xifra amb l'ajuda de tots. Vosaltres, fomentistes, podeu fer adherir a les nostres llistes alguns dels vostres companys. Si tan sols cada un de vosaltres en portés un altre duplicaríem el nostre nombre. Per a tal fi incloem aquí una «Proposta de socis» que esperem de vosaltres ens la fareu arribar a les nostres mans emplenada ben aviat. Es necessari la vostra ajuda!

ENS cal recordar que el «Foment» veu amb molta complaença l'admissió de senyoretes entre les llistes dels seus socis. Feu arribar, doncs, a mans de cada amiga vostra, una proposta.

ALGUNS socis d'aquest Foment ens han indicat la conveniència d'implantar una quota reduïda per als familiars dels socis. Nosaltres fent-nos ressó de les opinions dels socis hem cregut oportú estudiar l'afer i poder arribar a un acord el més aviat possible. És en el nostre ànim voler, amb harmonia, complaure a tots els aimants de la nostra dansa.

Ja notificarem als senyors socis les decisions o disposicions que caldran fer.

LA DONA DANSANT ÉS EL COMPENDI DE LA CREACIÓ.

MARAGALL

CORRESPONDÈNCIA

M. P.: El seu treball no pot anar per apartar-se del caràcter de la revista.

V. B.: Mirarem d'inserir-lo al número vinent.

Xiu-Xiu.: Esperem la vostra col·laboració estimable.

Aquest portantveu ha passat per la prèvia censura

Arts Gràfiques TRAYTER, Cervantes, 13, Figueres

**AQUEST PORTANTVEU ES FACILITA AL PREU DE 25 CÈNTIMS
PEL NO SOCIS; A LA "LLIBRERIA BATLLOSERÀ", ENGINYERS, 3**

GORRES

LES DE MÉS NOVETAT
LES MILLORS
LES MÉS ECONÓMIQUES

AL PREU MAXIM DE
5 PESSETES

VARIETAT - ELEGANCIA - CALITAT
i ECONOMIA en

CAMISES-CORBATES
i CAPELLS

DE TOTS PREUS i QUALITATS

PARAROLS

MONTURIOL, 9 FIGUERES

LLIBRERIA CANET

DIARIS
REVISTES
LLIBRES

AIMANTS DE LA
NOSTRA DANSA:

COMPREU

«COM ES BALLA
LA TARDANA,

DE N'AURELI CAMPMANY

PANTEONS

LÁPIDES

Marbristeria Artística

D'EN

JOAN PINEDA

RUTLLA, 11

FIGUERES

LO MÉS SELECTE EN

Novetats per a Senyora

HO EXHIBEIXEN
CONSTANTMENT ELS

NOUS MAGATZEMS MASSOT

CASA PREDILECTA DE LES
SENYORES DE BON GUST

MONTURIOL, 16 : CAAMAÑO, 15

PREU FIXE

Figuerencs!

Empordanesos!

Els que encara no us vestiu a la
SASTRERIA EXCLUSIVA PER A LA MIDA de

MARIAN FONTDECABA

no deixeu passar una altra temporada i aneu-hi tot
seguit a que us prenguin la mida amb la
seguretat que en quedareu clients.

CARRER JOAN MARAGALL, 3 i 5, PRIMER PIS
FIGUERES

**MUEBLES -
- VILANOVA**

FÁBRICA

DE

MOBLES

VILANOVA

CONSTRUCCIÓ ESPECIAL DELS TALLERS DE LA CASA

(GIRONA)

FIGUERES